

รูปแบบการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา มอญโบราณ เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

วรรณภา ฐิติธนานนท์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา มอญโบราณ เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการดำเนินงานทางด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผา มอญโบราณ และศึกษารูปแบบและลักษณะการดำเนินงานในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินกิจการเครื่องปั้นดินเผาของวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา มอญโบราณ สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเจาะจงเฉพาะเจ้าของกิจการ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์โดยวิธีพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า กิจการเครื่องปั้นดินเผา มีการเปิดดำเนินงานมานานกว่า 10 ปี มีลักษณะเป็นกิจการขนาดเล็กจำนวนพนักงานไม่เกิน 5 คน ส่วนใหญ่อาศัยเงินทุนของตนเองในการดำเนินงาน และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานที่ให้การรับรอง

ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผา พบว่า กลุ่มตัวอย่างประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการผลิต การตลาด การเงินและการจัดการในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนั้น พบว่าปัญหาด้านการจัดการและการเงินมีความรุนแรงในระดับน้อย ส่วนปัญหาด้านการผลิตและการตลาดมีความรุนแรงในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : รูปแบบการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

The Community Enterprise Operation Model of Ancient Mon National Earthenware for Sustainable Self-sufficiency

Wannapa Thititananont*

Abstract

This research aimed to study the operation of community enterprise in the Earthenware production sector regarding marketing, production, finance and management. The data was collected from owner of community enterprise. Analysis results were performed by Statistical Package for Social Science(SPSS) and description. The study revealed that overall group was found more than 10 years. It was small enterprise with not more than 5 employees and invest by their investment. Also, their products were certified by the concerned party.

It revealed that the success of production, marketing, finance and management were found at a moderate level. However management and finance problems were found at a low level and other problems, such as production and marketing were found at a moderate level.

Keywords: Operation Model , Community Enterprise , Sustainable Self-sufficiency

---

*Lecturer of Faculty of Management Science,
Phranakorn Rajabhat University
E-mail : tidty.tidty@gmail.com

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เรื่อยมาจนถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน เป็นฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) มีการมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดการกระจายตัวสู่ระดับท้องถิ่น และชุมชน เสริมสร้างขีดความสามารถของคนและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถปรับตัวได้ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงและพลวัตของโลก เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างอย่างทั่วถึง การพัฒนาชุมชนให้มีภูมิคุ้มกันที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ภาครัฐนำมาปรับใช้เพื่อให้คนในชุมชนสามารถอยู่รอดและพึ่งพาตนเองได้ และสามารถปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในยุคปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม คำถามที่ยังเป็นปัญหาและยังคงต้องแสวงหาคำตอบอยู่คือ ทำอย่างไรจึงจะเพิ่มบทบาทและขีดความสามารถของชุมชนที่มีต่อระบบเศรษฐกิจให้มากขึ้น เพิ่มความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้ หนึ่งในหลากหลายวิธีการในการแสวงหาคำตอบต่อปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงสภาพการดำเนินงานและทำการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในด้านต่างๆ ร่วมกัน เช่น ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินและด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจดังกล่าว รวมทั้งศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านต่างๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน และเพื่อแสวงหาทางออกและแนวทาง

การแก้ไขปัญหา เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง

ผลของการมุ่งเน้นการใช้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการกระจายตัวไปสู่ระดับท้องถิ่นและชุมชน ได้ก่อให้เกิดการรวมตัวของคนในชุมชนต่างๆ เป็นกลุ่มชุมชนหรือครัวเรือน มีการร่วมมือกันในการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนที่มียุ่เดิมกลับมาปิดฝุ่น เพื่อทำการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง โดยหนึ่งในภูมิปัญญาท้องถิ่นในการศึกษาครั้งนี้ ได้รวมถึงผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาอมูโบราณ ตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

เดิมทีการทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ดนั้น มีการสืบทอดกรรมวิธีการผลิตมาจากบรรพบุรุษชนชาติมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ครั้นเมื่อมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนบริเวณเกาะเกร็ด ได้มีการนำเอาความรู้ที่ติดตัวมาเพื่อทำการผลิตเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ และกลายเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาเรื่อยมา จึงมีการตั้งชื่อเป็นหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาอมูโบราณ ตั้งอยู่บริเวณสองข้างทางเดินรอบเกาะตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในปัจจุบัน

ศิลปะการปั้นเครื่องปั้นดินเผาอมูโบราณนั้น นับเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่เก่าแก่และมีมาอย่างยาวนานของจังหวัดนนทบุรี เครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ดมีหลากหลายขนาด ตั้งแต่ขนาดใหญ่เรื่อยมาจนถึงขนาดเล็ก และมีการตกแต่งแบบเรียบง่าย หรืออาจจะมีการแกะสลักลวดลายบ้างเพียงเล็กน้อย เช่น โอง อ่าง ครก กระปุก และโองพลู เป็นต้น ปัจจุบันยังได้หันมาผลิตเครื่องปั้นดินเผา

ประเภทสวยงาม มีการแกะสลักตกแต่งและฉลุลวดลายอย่างงดงาม หรือที่เรียกกันว่าลายวิจิตรด้วย

ในระยะต่อมา ชาวเกาะเกร็ดเริ่มผลิตเครื่องปั้นดินเผาชนิดน้อยลง เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นทดแทนได้มากและหลากหลายชนิด เช่น ผลิตภัณฑ์จากพลาสติก โลหะ แก้วและกระเบื้อง เป็นต้น อีกทั้งต้นทุนในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา มีราคาสูง และแรงงานเริ่มหายากโดยเฉพาะแรงงานที่มีฝีมือและมีศิลปะในการปั้นเครื่องปั้นดินเผาแบบมอญ ทำให้ชาวเกาะเกร็ดโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่หันไปประกอบอาชีพอื่นแทนและยังคงหลงเหลือกลุ่มผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาในตำบลเกาะเกร็ดเพียงไม่กี่รายส่งผลิให้อนาคตของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดเริ่มมีดมน จนกระทั่งเมื่อหน่วยงานภาครัฐได้จัดให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง จึงได้มีการนำศิลปะการปั้นเครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ดซึ่งเคยได้รับความนิยมในอดีตกลับมาฟื้นฟูอีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ยังเป็นที่น่ากังวลอยู่ว่า การปิดฝุ่นวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาอมัญโบราณ ตำบลเกาะเกร็ดในครั้งนี้ จะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้วิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาดังกล่าว มีการเติบโตและสามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน ภายใต้กระแสการแข่งขันที่รุนแรงและความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของโลกไร้พรมแดนเช่นในปัจจุบัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันของวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาอมัญโบราณ เพื่อสืบเสาะ ค้นหา ให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือ

แนวทางการดำเนินงาน ซึ่งเป็นทำการศึกษาวิจัยร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชาวบ้าน ซึ่งมีความคุ้นเคยกับทรัพยากรของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่เป็นอย่างดี โดยทำการศึกษาถึงปัจจัยการดำเนินงานด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการผลิต การตลาด การเงิน และการจัดการที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาอมัญโบราณ และปัญหาการดำเนินงานด้านต่างๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่นที่ตนอาศัย ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงลักษณะการดำเนินงานในปัจจุบัน สิ่งที่เป็นผลสำเร็จและปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนต่อไปอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการดำเนินงานทางด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาอมัญโบราณ
  2. เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะการดำเนินงานในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินกิจการเครื่องปั้นดินเผาของวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาอมัญโบราณ
- วิธีวิจัย**

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้ ทำการสำรวจข้อมูลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกับกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่ยังคงดำเนินกิจการผลิตเครื่องปั้นดินเผาอยู่ในปัจจุบัน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกจากวิสาหกิจ

เครื่องปั้นดินเผาที่เปิดดำเนินงานและมีที่ตั้งโรงงาน อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะเกร็ด และมีความยินดีในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกิจการเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ ปัจจัยด้านการผลิต การตลาด การเงินและการจัดการ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินงาน โครงสร้างของแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วนดังนี้ คือ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลลักษณะการดำเนินงาน เป็นข้อมูลเกี่ยวข้องกับกิจการ ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานและอุปสรรคด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ รายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อทำการสอบถามโดยตรงจากผู้ผลิต ซึ่งเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของกิจการเครื่องปั้นดินเผา

ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยและรายงานการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมา และการดำเนินงานของหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาตั้งแต่อดีต จวบจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องการดำเนินกิจการ โดยใช้สถิติพรรณนา

ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกิจการเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ ปัจจัยด้านการตลาด การผลิต การจัดการและด้านการเงิน โดยใช้สถิติพรรณนา

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงาน ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการตลาด การผลิต การเงินและด้านการจัดการ โดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาอมฤโบริธานเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานและแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนี้คือ วิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาอมฤโบริธาน ตำบลเกาะเกร็ดนั้น ส่วนใหญ่เป็นกิจการที่ดำเนินงานสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาช้านาน จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง และเป็นสินค้าหัตถกรรมที่มีเรื่องราวสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งอดีตที่ชาวอมฤโบริธานการอพยพครอบครัวและตั้งรกรากถิ่นฐานและเริ่มประกอบอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผาอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะเกร็ดในปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาจึงมีความเป็นเอกลักษณ์และสวยงามตามแบบศิลปะของชาวอมฤ โจนได้รับการยอมรับจากหน่วยงานราชการจังหวัดนนทบุรีให้นำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาดังกล่าวจัดทำเป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด

การดำเนินงานวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาอมฤโบริธานนั้น ส่วนใหญ่เป็นงานหัตถกรรมขนาดเล็กภายในครอบครัว และเป็นงานที่ต้องอาศัยฝีมือ

และความชำนาญในการผลิต จึงมีพนักงานจำนวนน้อย ทำการผลิตและแกะสลักกลวดลายแบบขึ้นต่อขึ้น อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิตได้นั้น จะทำการตรวจสอบคุณภาพสินค้าในเบื้องต้นจากช่างผู้ชำนาญงานเพื่อคัดแยกกระด้างขึ้นคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานสินค้า เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มาตรฐานรางวัลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ทั้งในระดับ 5 ดาว 4 ดาว และ 3 ดาว เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงาน แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยปัจจัยการดำเนินงานด้านต่างๆ

ปัจจัยการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
การตลาด	3.09	1.116	ปานกลาง
การผลิต	3.28	.944	ปานกลาง
การจัดการ	3.05	.945	ปานกลาง
การเงิน	3.28	.846	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการดำเนินงานด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการตลาด การผลิต การจัดการ และการเงิน ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานแต่ละด้าน ดังนี้คือ

การวิเคราะห์ปัจจัยการดำเนินงานด้านการตลาด ส่วนใหญ่ผลการดำเนินงานอยู่ระดับปานกลาง ยกเว้นประเด็นความสามารถในการรักษาลูกค้าเดิมไว้ได้ซึ่งมีผลการดำเนินงานในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา เป็นสินค้าที่มีความต้องการเฉพาะกลุ่ม มีใช้สินค้าที่นิยมใช้แพร่หลายทั่วไป ทำให้ยอดขายค่อนข้างคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงง่ายนัก ส่วนปัญหาและอุปสรรคทางการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา คือ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ขาดความทันสมัย ชนิดและประเภทของผลิตภัณฑ์มีให้คัดเลือกซื้อหาได้น้อย ทั้งนี้เป็นผลมาจากกิจการเครื่องปั้นดินเผา เป็นกิจการที่เปิดดำเนินงานมาเป็นระยะเวลานาน และมีการถ่ายทอดวิธีการผลิตจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง จึงทำให้ขาดการพัฒนา รูปแบบของผลิตภัณฑ์ และปัญหาจำนวนลูกค้าใหม่ลดลง เนื่องจากช่องทางการจำหน่ายมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการตลาด จึงควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรคและพัฒนา รูปแบบของผลิตภัณฑ์ ให้มีรูปทรงสวยงาม และมีประโยชน์ใช้สอยได้หลากหลายยิ่งขึ้น หรืออาจผสมผสานผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเข้ากับผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ เช่น ผ้าไหม หวาย และโลหะ เป็นต้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้การขยายตลาดและกลุ่มลูกค้าของผลิตภัณฑ์จากเครื่องปั้นดินเผาเป็นไปได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น และยังก่อให้เกิดการสร้างสรรคนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

ด้านการผลิต ผลการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นประเด็นด้านความชำนาญในการผลิต การผลิตสินค้าได้คุณภาพตามที่ต้องการและความสามารถในการผลิตได้ตามระยะเวลาที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่กิจการเครื่องปั้นดินเผาได้เปิดดำเนินการมาเป็นระยะเวลานาน ทำให้มีประสบการณ์สั่งสมในการดำเนินงานมากขึ้น จนเกิดเป็นทักษะและความชำนาญในการผลิตเพื่อให้ได้

ผลิตภัณฑ์ตามที่ต้องการ แต่สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคทางการผลิตคือ ปัญหาวัตถุดิบมีราคาแพง ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง ทั้งนี้หากมีการแสวงหาแหล่งวัตถุดิบคุณภาพดี ราคาถูกและมีปริมาณเพียงพอ รวมทั้งการปรับปรุงต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้ลดลง น่าจะเป็นการบรรเทาปัญหาทางการผลิตลงได้เป็นอย่างดี

ด้านการเงิน ผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นประเด็นการได้รับเครดิตจากผู้ขายวัตถุดิบและความชำนาญในการบริหารการเงินซึ่งมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง เนื่องจากกิจการเครื่องปั้นดินเผาส่วนใหญ่เปิดดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาช้านาน ทำให้ผู้ประกอบการเกิดความชำนาญในการบริหารจัดการทางการเงินและความมั่นคงของกิจการ และได้รับความไว้วางใจจากผู้ขายวัตถุดิบ แต่สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการด้านการเงินก็คือ เนื่องจากกิจการเครื่องปั้นดินเผาส่วนใหญ่ใช้เงินทุนหมุนเวียนของตนเอง บางขณะที่มีคำสั่งซื้อเข้ามาจำนวนมาก จึงอาจทำให้ประสบกับปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียนหรือหากต้องกู้ยืมก็มักกู้ยืมจากญาติพี่น้องตามที่เคยปฏิบัติกันมา ดังนั้น หากมีการให้ความรู้ การอบรมพัฒนาหรือส่งเสริมระบบการให้กู้ยืมเงินลงทุน ให้มีความสะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ก็น่าจะเป็นแรงจูงใจให้กิจการเครื่องปั้นดินเผาเกิดการขยายการลงทุนเพื่อพัฒนารูปแบบและชนิดของผลิตภัณฑ์ต่อไป

ด้านการจัดการ ผลการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการประสานการทำงานอย่างราบรื่น ที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากหัตถกรรมการผลิต

เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด เป็นกิจการขนาดเล็กมีจำนวนพนักงานไม่มากนัก ทำให้การติดต่อสื่อสารและการประสานงานสามารถติดต่อสื่อสารได้โดยตรงระหว่างกันและกัน ปัญหาการสื่อสารผิดพลาดจึงมีโอกาสดังขึ้นได้น้อยมาก แต่ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดการที่ผู้ประกอบการต้องประสบก็คือ ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะฝีมือ อย่างไรก็ตาม หากมีการวางแผนการจัดการ เช่น การรณรงค์ส่งเสริมหรือการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของชุมชน การออกงานแสดงสินค้า หรือการนำภูมิปัญญาหรือสินค้าของชุมชนออกเผยแพร่ในเวทีระดับประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำนานเรื่องราว คุณค่าและความงดงามของศิลปะเครื่องปั้นดินเผา ตลอดจนให้การสนับสนุนในการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อดึงดูดให้แรงงานรุ่นใหม่ได้กลับมาให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ตนเคยอยู่อาศัย ก็คาดหมายว่าจะเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปการทำเครื่องปั้นดินเผา มอญโบราณให้คงอยู่สืบต่อไป

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงานด้านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยปัญหาการดำเนินงานด้านต่างๆ

ปัญหาการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
การตลาด	3.00	.707	ปานกลาง
การผลิต	2.80	.447	ปานกลาง
การจัดการ	1.80	1.304	น้อย
การเงิน	2.40	.548	น้อย

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจท้องถิ่น

เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ตำบลเกาะเกร็ด โดยมากมุ่งเน้นทำการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพที่ดี และส่วนใหญ่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพสินค้า แต่สิ่งที่ยังขาดไปก็คือ การแสวงหาช่องทางการจำหน่ายให้กว้างไกลออกไป ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดหล่อเลี้ยงกิจการให้สามารถอยู่รอดและเติบโต ทั้งนี้เนื่องจากกิจการส่วนใหญ่จะทำการผลิตสินค้าและวางจำหน่ายหน้าร้าน ซึ่งกลุ่มลูกค้าจะมีเพียงนักท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเท่านั้น ส่วนวันปกติหรือวันทำงานยอดขายจะไม่ดีนัก การแสวงหาและเพิ่มช่องทางการจำหน่าย เช่น การจัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ การให้ส่วนลดทางการค้าหรือของแถมของลูกค้าที่ซื้อในปริมาณ การตั้งราคาพิเศษเนื่องในโอกาสต่างๆ การติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดแสดงสินค้า และการเจาะตลาดเข้าหาลูกค้าโดยตรง เช่น การติดต่อกับโรงแรม ร้านอาหาร หรือร้านอาหารเพื่อจำหน่ายสินค้า เป็นต้น จะทำให้สามารถเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าและเป็นการขยายตลาดให้กว้างไกลและหลากหลายยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ หากพิจารณาด้านการผลิตพบว่า ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ตำบลเกาะเกร็ดของผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทำให้ขาดความโดดเด่นในตัวสินค้า ดังนั้นการพัฒนาความคิดในการสร้างสรรค์ ให้มีรูปแบบ ชนิด และสีสันทันที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น สินค้าประเภทเครื่องประดับต่างๆ ของตกแต่งบ้าน หรือการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบต่างๆ และการพัฒนาคุณภาพด้านการผลิต ให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มี

ขนาด รูปทรง หรือมาตรฐานต่างๆ ให้ใกล้เคียงกัน รวมทั้งการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของสินค้าให้มีความสวยงามเป็นที่ดึงดูดใจ ซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์และเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าและชุมชนไปในตัว ส่งผลต่อยอดขาย ประเภทและจำนวนลูกค้าที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดเป็นที่รู้จักได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ส่งผลให้วิสาหกิจมีความเข้มแข็ง สามารถอยู่รอดได้และเกิดการพัฒนอย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด

สรุป

รูปแบบการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาเมืองโบราณเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ศึกษาปัจจัยการดำเนินงานด้านต่างๆ 4 ด้านคือ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงิน และด้านการจัดการ ผลการดำเนินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในภาพรวมมีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญคือปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งเป็นจุดอ่อนของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมถึงสิ่งที่เป็นความสำเร็จของวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผา คือ การมีสินค้าที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่ให้การรับรองระดับประเทศ สินค้าเป็นที่ต้องการของชาวต่างประเทศ และการได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรถ่ายทอดและให้ความรู้ เกี่ยวกับความเป็นมาและเรื่องราวของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน (2553). บัญชีสรุปการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับประเทศ 3-5 ดาว ปี 2547. <http://www.thaitumbon.com> สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2553.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2553). วิสาหกิจชุมชน. <http://www.smce.doe.go.th> สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2553.
- กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530). การพึ่งตนเอง : ศักยภาพในการพัฒนาชนบท. สภาคาทอликแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา : กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการอำนวยการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (2553). ข้อมูลจังหวัดนนทบุรี : ข้อมูลทั่วไป. <http://www.thaitumbon.com> สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2553.
- ไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2546). ยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน : กรอบนโยบายและตัวแบบการจัดการแบบยั่งยืน. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, สำนักงาน (2548). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554). <http://www.nesdb.go.th> สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2552.
- อลิสรา รามโกมุต (2542). เกาะเกร็ด วิถีชีวิตชุมชนชาวมอญริมเจ้าพระยา. กรมศิลปากร; กรุงเทพฯ.